

ACADEMIA ROMÂNĂ
INSTITUTUL DE LINGVISTICĂ „IORGU IORDAN – AL. ROSETTI”

Raport de consultanță privind îndrumarea, coordonarea și analizarea monitorizărilor efectuate de direcția de specialitate din cadrul Consiliului Național al Audiovizualului cu privire la calitatea limbii române folosite în audiovizual

**REZULTATELE MONITORIZĂRII POSTURILOR
DE RADIO ȘI DE TELEVIZIUNE
din septembrie 2008**

În luna septembrie 2008, au fost monitorizate (de către echipa alcătuită din Blanca Croitor, Adina Dragomirescu, Carmen Mîrzea Vasile, Isabela Nedelcu, Alexandru Nicolae, Irina Nicula, coordonatori Marina Rădulescu Sala și Rodica Zafiu) aceleași posturi ca în lunile martie și mai 2008 – 6 posturi de radio (**Radio România Actualități, Europa FM, Radio InfoPro, Radio România Cultural, Radio Antena Satelor și Radio Guerrilla**) și 12 posturi de televiziune (TVR 1, Antena 1, Pro TV, Realitatea TV, Prima TV, TVR 2, TVR Cultural, Național TV, Antena 3, B1 TV, OTV și N24). Alegerea acestora s-a făcut la începutul anului, în funcție de mai mulți factori (audiență, acoperire națională, pondere a emisiunilor informative și de dezbatere, asumarea unui rol cultural și educativ), și a fost păstrată până la sfârșit (cu unele mici modificări) pentru a permite comparațiile și analiza evoluției în timp. S-au efectuat, ca și în celelalte două runde din acest an, 330 de ore de monitorizare, urmărindu-se în primul rând transmisiunile de la ore de vârf, emisiunile de știri și dezbateri. Ca și până acum, au fost monitorizate sub aspect lingvistic doar intervențiile verbale și mesajele scrise (titrări, crawluri) pentru care își asumă responsabilitatea redactorii și colaboratorii posturilor respective, nu și secvențele verbale aparținând invitaților în studio.

*

A. Greșelile care apar în *textele scrise* nu au scuza grabei și a dificultății de corectare din comunicarea orală; gravitatea lor este sporită și de impactul mai mare pe care îl pot avea asupra publicului.

- S-a constatat, în primul rând, o reducere a erorilor elementare de ortografie, din categoria scrierii cu *i* simplu sau dublu la final de cuvânt; dintre cele câteva rămase, le semnalăm pe cele apărute în unele forme verbale: „să **fi** învingător” (Prima TV, 1.IX) – corect: *fi*; „Cum să mă **apropi**?” (Prima TV, 18.IX) – corect: *apropii*. Și în folosirea cratimei, erorile sunt mai puține, dar cele foarte grave nu au dispărut: „Dacă sunteți prieteni, trebuie să **fi-ți** uniți” (Prima TV, 25.IX) – corect: *fiți*.

- Se evită tot mai mult (probabil și ca urmare a semnalărilor noastre anterioare) scrierea fără diacritice; aceasta a rămas totuși o deficiență permanentă pe crawlul postului OTV. Sporadic, s-a înregistrat și scrierea fără diacritice a unor nume proprii străine: „Este așteptat la Palatul **Elisee**” (Antena 3, 12.IX) – corect: *Elisée*; „**Munchen**” (N24, 19.IX) – corect: *München*.

- Sunt în continuare foarte numeroase neglijențele de tehnoredactare a textelor (litere inversate, litere lipsă sau adăugate inutil, cuvinte omise sau repetate, forme flexionare aberante în context, apărute probabil ca urmare a introducerii unor modificări în textul inițial, fără a se verifica dacă noul text este coerent): „Atac forte, **apare slaba**” (Național TV, 15.IX) – corect: *apărare slabă*; „Incendiul din **eurotunea** a fost stins în totalitate” (OTV, 12.IX) – corect: *eurotunel*; „Din cauza **efectuarea** unor lucrări de modernizare” (Antena 3, 9.IX) – corect: *efectuării*.

- Semnalăm și un număr îngrijorător de mare de abrevieri neadmise în scrisul îngrijit și care, chiar dacă nu produc neapărat confuzii, pot avea efecte involuntar comice, mai ales când se asociază cu lipsa diacriticelor ori cu nemarcarea relațiilor sintactice: „**Preș.** Asociația **pt.** Protejarea...” (TVR 2, 8.IX); „**Președ.** Asociația **Naț.** a...” (TVR 2, 12.IX); „**Preș. Fed. Fotbal Ins. Feroe**” (TVR 2, 9.IX); „**Ptr** personalul sau” (OTV, 2.IX); „Doi romani acuza statul **pt** ca nu au aflat cine le-a ucis fiul” (OTV, 10.IX); „150 **mil** de euro **pt** promovarea turismului românesc” (OTV, 12.IX); „**purt. cuv.**” (TVR 1, 20.IX); „fost premier al **Rep** Moldova” (OTV, 10.IX).

- Nu a scăzut, din păcate, numărul erorilor de punctuație, care privesc mai ales folosirea virgulei, dar și a celor două puncte sau a liniei de pauză: „Toți mi-au spus **domnule** uite că miroase” (Pro TV, 2.IX) – corect: *Toți mi-au spus: domnule, uite că miroase*; „Transfer **nu** retragere” (TVR 1, 1.IX) – corect: *Transfer, nu retragere*; „Kravmaga **arta supraviețuirii**” (OTV, 2.IX) – corect: *Kravmaga, arta supraviețuirii*; „Ai ajuns acasă **mamă.** Ai ajuns acasă **Dragoș al mării**” (Pro TV, 4.IX) – corect: *Ai ajuns acasă, mamă. Ai ajuns acasă, Dragoș al mării*; „**Da** este făcut dosarul” (Prima TV, 16.IX) – corect: *Da, este făcut dosarul*. Cele mai multe greșeli constau, ca în exemplele de mai sus, în absența unor virgule obligatorii; destul de dese sunt însă și situațiile în care virgula apare superfluu, între subiect și predicat – „Mecanismele create în 1990[,] nu au făcut decât să conserve conflictele înghețate” (Antena 3, 1.IX); „Cea mai ieftină piață de carne

din București[,] este următoarea...” (Antena 3, 11.IX); „Buenos Aires[,] este declarată capitala Republicii Argentina” (N24, 20.IX) – sau pentru a separa o interjecție predicativă de restul enunțului: „Atenție[,] la clopoțel!” (N24, 9.IX).

B. În ceea ce privește erorile apărute *în comunicarea orală*, comune posturilor de radio și de televiziune, semnalăm mai ales greșelile de pronunțare și de gramatică răspândite în vorbirea necultivată, care provin nu doar din neatenție, ci și din necunoașterea sau neaplicarea normelor; atragem însă atenția și asupra unor grave deficiențe sintactice și semantice care apar în construirea enunțurilor.

- Destul de numeroase sunt accentuările greșite: „**butelii**” (Antena 1, 11.IX; TVR 2, 1.IX; Național TV, 18.IX) – corect: *butelii*; „**derbiul**” (Pro TV, 20.IX) – corect: *derbiul* etc. Mai multe greșeli de accentuare apar în cultisme cărora nu li se cunoaște pronunțarea exactă: „**curatorul**” (Radio România Cultural, 12.IX; TVR Cultural, 11.IX) – corect: *curatorul*; „**scrutinul**” (Radio România Cultural, 12.IX); „**scrutin**” (Realitatea TV, 19.IX) – corect: *scrutin*(ul); „**rapturi** teritoriale” (Antena 1, 2.IX) – corect: *rapturi*.

În ciuda semnalărilor noastre anterioare, persistă și fenomenul accentuării greșite a numelor de familie din seria în *-ariu*: „Lucia **Morariu** spune că...” (Radio România Actualități, 16.IX) – corect: *Morariu*; „Strada **Horia Măcelariu**” (Europa FM, 2.IX) – corect: *Măcelariu*; „Dragoș **Cojocarîu**” (Antena 3, 19.IX, 22.IX) – corect: *Cojocarîu*; „Răzvan **Ciubotariu**” (Național TV, 2.IX; N24, 2.IX) – corect: *Ciubotariu* etc. Și numele proprii străine sunt supuse erorilor de accentuare: „Pe Aeroporul **Orly**” (Național TV, 12.IX; N24, 12.IX) – corect: *Orly*.

- S-au înregistrat forme nerecomandate de norma literară – populare sau regionale – ale unor cuvinte: „**servici**” (Antena 3, 9.IX; OTV, 5.IX) – corect: *serviciu*; „**ceilanți**” (OTV, 21.IX) – corect: *ceiლატი*; „**plaje**” („a fost unu călcat pe **plaje**, pe **plaje**, făcea **plaje**”, OTV, 5.IX) – corect: *plajă*. De asemenea, au fost semnalate forme necultivate de plural: „**crățiți**” (Radio România Actualități, 6.IX) – corect: *crățițe*; „**piețile**” (N24, 20.IX) – corect: *piețele*; „toate **arterile**” (Antena 3, 22.IX) – corect: *arterele*. O abatere aproape generalizată o reprezintă forma de feminin plural *ultimile* (corect: *ultimele*): „în **ultimile** două zile” (Național TV, 1.IX).

- În cazul italianismului *paparazzo*, forma de plural este folosită greșit în locul celei de singular: „Chirilă s-a luat de **un paparazzi**” (Radio InfoPro, 1.IX) – corect: *paparazzo*.

- Frecvente sunt, în continuare, abaterile care privesc formele verbale:

- formele hibride de imperfect *vroiam, vroiai, vroia* etc.: „El **vroia** la un moment dat” (Radio InfoPro, 1.IX) – corect: *voia*; „Dacă **vroiați** să vedeți niște exemple” (Europa FM, 6.IX) – corect: *voiați*; „**vroiau** să facă cenzură” (Realitatea TV, 8.IX) – corect: *voiau*; „**Vroiam** să întreb” (Radio România Cultural, 13.IX); „Oricum, **vroiam** să menționez” (B1 TV, 21.IX) – corect: *voiam* etc.;

- forma de conjunctiv *să aibe* a verbului *a avea*: „Demiterea lui Andone continuă **să aibe** ecou” (B1 TV, 2.IX); „**Să aibe** semnal” (Radio Antena Satelor, 17.IX) – corect: *să aibă*;

- forma *trebuieesc* la indicativ prezent, persoana a III-a plural: „Cele două litere care **trebuieesc** puse” (Național TV, 9.IX); „Cu sfaturi ce **trebuieesc** urmate” (Radio România Actualități, 9.IX); „Femeile cred că **trebuieesc** întreținute de bărbați” (OTV, 11.IX) – corect: *trebuie*.

- O greșeală care persistă la aproape toate posturile este înlocuirea formei adverbiale *maximum* cu aceea a adjectivului corespondent, *maxim*: „Vom putea ajunge de la Constanța și (!) până la București în **maxim** o oră” (Antena 1, 5.IX); „Vor fi astăzi **maxim** 20 de grade” (Antena 3, 9.IX); „Mai avem, hai să zicem, **maxim** 3-4 minute” (Radio România Cultural, 17.IX) – corect: *maximum*.

- Ca și în celelalte sesiuni de monitorizare, și în luna septembrie una dintre greșelile cele mai frecvente a fost *utilizarea fără prepoziția „pe” a pronumelui relativ „care”* cu funcția de complement direct. Greșeala este mai frecventă la unele posturi (Antena 3, B1 TV, OTV, Național TV, Radio Antena Satelor): „Anticipez discuția **care** trebuie s-o continuăm” (Antena 3, 1.IX); „Această bucătărie **care** ați adus-o la târg” (B1 TV, 14.IX); „Un mesaj **care** nu l-am scris eu încă” (OTV, 2.IX) etc. – corect: *pe care*.

- Semnalăm și alte *erori de morfosintaxă*:

- *dezacordul* dintre subiect și predicat (ca fenomen regional sau ca acord prin atracție): „A suportat cât **a suportat** puține femei din România” (OTV, 10.IX) – corect: *au suportat*; „Cele scrise **încuraja** trecătorii” (TVR 2, 22.IX) – corect: *încurajau*; „Câte **accesări s-a făcut** pentru acest film?” (OTV, 10.IX) – corect: *s-au făcut*; „Premiul de 10 200 de roni **vor fi** ai dumneavoastră” (Național TV, 9.IX) – corect: *va fi*; „**Rămân** ca anchetatorii să facă lumină în zilele următoare” (Pro TV, 12.IX) – corect: *rămâne*;

- *dezacordul* numeralelor: a) forma de masculin apare în locul celei de feminin: „șaizeci și **unu** de locuințe” (TVR 1, 11.IX); „Produsele se vindeau în douăzeci și **unu** de țări” (Antena 3, 14.IX); „Mai avem

de trăit patruzeci și **unu** de zile” (OTV, 10.IX) – corect: *una*; „**doisprezece** litere” (Național TV, 9.IX); „ca în urmă cu **doisprezece** luni” (Realitatea TV, 4.IX) – corect: *douăsprezece*; b) forma de feminin apare în locul celei de masculin-neutru: „douăzeci și **una** de grade” (Radio InfoPro, 1.IX, 6.IX; Radio România Actualități, 3.IX); „Douăzeci și **una** de județe sunt sub atenționare cod galben” (Realitatea TV, 16.IX) – corect: *unu*;

– dezacordul pronumelui relativ *care*: „să evite o mașină **al cărui** șofer a încercat...” (TVR 1, 21.IX) – corect: *al cărei*; „o țară **al cărui** turism a fost grav afectat” (Național TV, 22.IX) – corect: *al cărei*; „*experimentul a cărei* construcție a costat peste...” (Radio România Actualități, 2.IX) – corect: *a cărui*; „Ne puteți spune după publicitate *legendele* potrivit **căreia** o mamă nu are lapte suficient...” (B1 TV, 8.IX) – corect: *cărora*;

– greșelile de utilizare a prepozițiilor: a) prin suprapunerea mai multor structuri: „Să nu mai tragem **din timp**” (Național TV, 9.IX) – corect: *de timp*; „îmi cer scuze **pe** cei pe care poate i-am agasat, **pentru** cei pe care poate i-am agasat” (N24, 14.IX) – corect: *de la*; b) extinderea nejustificată a prepoziției *pe*: „Vor fi mutate de la secția de nou-născuți **pe** o altă secție” (Antena 3, 9.IX) – corect: *într-o*; „Rămâneți cu ei **pe** telefon” (B1 TV, 18.IX) – corect: *la*; „Aș vrea să vorbim **pe** cazuri concrete” (TVR Cultural, 2.IX) – corect: *despre*;

– plasarea adverbului *mai* înaintea pronumelor personale și a auxiliarelor: „**Mai** te consulți cu intelectualul Pleșu” (Antena 3, 8.IX) – corect: *te mai...*; „**Mai** își face și planul de amenzi” (OTV, 12.IX) – corect: *își mai...*; „**Mai** a rămas din sufletul românului iubitor de fotbal” (B1 TV, 8.IX) – corect: *a mai...*;

– utilizarea adverbului *decât* cu verbul la forma afirmativă: „Anul acesta **au fost decât** trei pavilioane” (B1 TV, 21.IX); „**Coborâți decât** cele două litere” (Național TV, 9.IX) – corect: *doar/numai*.

Foarte frecventă este, în continuare, inserarea conjuncției *și* după prepoziția calității *ca*: „Cum s-a schimbat viața ta **ca și** locuitor al Americii?” (Antena 3, 11.IX); „**Ca și** garanție, cât oferă showroomul?” (B1 TV, 7.IX); „Noi ne îndreptăm **ca și** omenire...” (Europa FM, 12.IX); „Tu erai de acord să faci masterul în Franța, **ca și** soț?” (OTV, 5.IX) – corect, peste tot: *ca*; greșeala a fost înregistrată și la Realitatea TV și N24.

● Semnalăm, în fine, o serie de confuzii și abuzuri *lexico-semantic*:

– anglicismele inutile: „Prințesa care face **face painting** copiilor” (TVR Cultural, 20.IX) – indicat: *care îi pictează pe copii pe față*; „Au fost niște **provideri** de aparatură medicală ultramodernă” (B1 TV, 6.IX) – indicat: *furnizori*;

– pleonasmul: „Toate literele astea le **coborâți jos**, aici” (Național TV, 9.IX); „Când a **urcat sus** și a fost prezentat biroului” (OTV, 12.IX); „**revenim din nou**” (Radio Antena Satelor, 19.IX); „Dvs. **v-ați adus aportul**” (Radio Antena Satelor, 9.IX); „Îl lasă acolo și **se întoarce înapoi**” (OTV, 12.IX); „Prețurile au luat-o în jos și tendința **continuă să rămână așa**” (Realitatea TV, 18.IX); „Dacă experimentul va avea succes, moneda va fi **menținută în continuare**” (Pro TV, 11.IX); „**Prețul** unui litru de benzină Premium **costă** 3,93 lei”;

– improprietățile semantice care produc contradicții logice: „[anul școlar] este împărțit în **trei semestre**” (Național TV, 15.IX) (semestru = perioadă de 6 luni); „Nici mâine nu se schimbă situația, vremea **se păstrează exact la fel** ca astăzi, **cu diferența că** va fi **puțin mai calduț**”;

– contaminările de expresii: „Dar câte nu sunt **încălcate** în România **în picioare**” (OTV, 12.IX) – corect: *Dar câte nu sunt călcate în România în picioare*; „o să avem alesul mai aproape de noi... ca să-l putem **trage de răspundere** dacă nu are grijă de noi” (N24, 18.IX) – corect: *o să avem alesul mai aproape de noi... ca să-l putem trage de mână/trage la răspundere dacă nu are grijă de noi*; „Nu știu cum **o să mai scoată mână** în situația asta” (Europa FM, 12.IX), contaminare între *a scoate cămașa* și *a o băga pe mână*;

– confuziile între cuvinte apropiate ca formă: „A luat acel dezinfectant într-un **incipient** mult mai mare” (Antena 3, 9.IX) – corect: *recipient*; „Americani au devenit mult mai **susceptibili**, mult mai atenți” (Antena 3, 11.IX) – corect: *suspicioși*. Cu ocazia celebrului experiment de la Geneva, s-a vorbit de: „Un nou Big **Ben**” (TVR 1, 7.IX) – corect: *Un nou Big Bang*.